

Використання чебрецю у протикашльових засобах

Богуцька О.Є., Максимович А.С.

Кафедра Аптечної технології ліків Національного фармацевтичного університету,

м. Харків, Україна

zheka.maksimovich@gmail.com

Незважаючи на успіхи у створенні великої кількості синтетичних препаратів, в останні роки значно збільшилась кількість ускладнень після лікування ними різних захворювань (алергічні реакції, негативний вплив на серцево-судинну систему, шлунково-кишковий тракт, печінку, нирки тощо), тому пошук нових ефективних і мало токсичних лікарських засобів є актуальним питанням медицини та фармації. Частково вирішити цю проблему можна за допомогою використання лікарських засобів, які отримані з рослинної сировини, оскільки фітопрепарати, як правило, досить ефективні та мають широкий спектр фармакологічної дії. Більшість з них є мало токсичними і проявляють мінімальну побічну дію. Крім того, у порівнянні з ксенобіотиками лікарські засоби природного походження дешевше їх синтетичних аналогів. Останнє стосується і лікарських засобів, що застосовуються для симптоматичного лікування гострих респіраторних захворювань, запальних процесів верхніх дихальних шляхів та ін. Однією з таких рослин є чебрець повзучий.

Метою даної роботи є вивчення номенклатури препаратів на основі чебрецю звичайного, а також можливостей його використання для створення лікарських засобів промислового та екстемпорального виготовлення для симптоматичного лікування захворювань, що супроводжуються кашлем.

Чебрець повзучий (плазкий або звичайний, латиною *Thymus serpyllum*) належить до родини губоцвітих, або ясноткових. Сировинна база для його вирощування в Україні досить велика. Найцінніша сировина чебрецю — верхні квітучі частини рослини або листя. Його назва походить від грецького «*thymon*» (сила). Рослина є однією з ефіроолійних рослин, має різноманітний склад біологічно активних речовин, який і визначає її біологічні властивості

(ефірна олія, фенольні сполуки, дубильні речовини, сесквітерпени та ін.). Чебрець плазкий є офіційною лікарською сировиною, що входить до ДФУ, ЄФ та інших фармакопей світу.

Чебрець володіє антисептичною, протизапальною, відхаркувальною, спазмолітичною, знеболювальною, заспокійливо дією, що позитивно впливає на лікування захворювань, які супроводжуються кашлем. Препарати чебрецю використовуються внутрішньо для лікування захворювань верхніх дихальних шляхів, зокрема кашлю. Відмінно від багатьох синтетичних протикашльових засобів рослину можна застосовувати як для лікування сухого, так і вологого кашлю.

Аналіз номенклатури лікарських засобів даної фармакологічної групи свідчить, що чебрець плазкий є компонентом кількох препаратів промислового виробництва, а саме, «Стоптусин фіто», «Пертусин», «Алтемікс бронхо», «Стоматофіт А», «Парален Тимьян», «Пекторал ангінофіт» та ін. Екстракти на його основі використовуються в стоматології для догляду за гігієною ротової порожнини, а також при запальних захворюваннях та незначних ранах, як антибактеріальний засіб. Чебрець входить до складу деяких зборів з протикашльовою дією. Настої з чебрецю ефективні не тільки при лікуванні кашлю, а й, завдяки наявності протизапальної та знеболювальної активності, застосовуються в якості розтирань при хронічних артритах, невралгії, паралічі та ін. Але водні витяжки з чебрецю в аптеці виготовляють досить рідко.

Враховуючи вищенаведене, з метою розширення асортименту лікарських засобів рослинного походження з чебрецем звичайним для лікування запальних процесів верхніх дихальних шляхів та кашлю, на кафедрі АТЛ НФаУ проводяться дослідження з розробки екстракційних лікарських засобів (настойки, екстракту, настою, екстемпоральної мікстури від кашлю) на його основі. На даний час досліджуються їх фізико-хімічні і фармакотехнологічні параметри та проводиться їх порівняльний аналіз.

Таким чином, чебрець плазкий є перспективною сировиною для створення нових лікарських засобів протизапальної та протикашльової дії екстемпорального та промислового виробництва.